

A munkásbiztosítási törvénynek a mezőgazdaságot érintő rendelkezései.

Előadó: **Dr. Eőry István**, Magyarigen.

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegség és baleset elleni biztosításáról rendelkező 1907. évi XIX. tc. hatályát a Kormányzótanács (Consiliul Dirigent) a mezőgazdasági üzemekben és a mezőgazdasági gépek mellett alkalmazott munkásokon kívül 1919. évi XIX. számú decretumával ugyanazon év október hó 1-től kezdődő joghatállyal *a mezőgazdasági cselédekre és munkásokra is kiterjesztette*. Ennek a decretumnak rendelkezései szerint a mezőgazdasági cselédek és az összes mezőgazdasági munkások is nemcsak baleset, hanem betegség esetére is kötelező biztosítás alá esnek. Bejelentendők a mezőgazdaságban és az ezzel összefüggő összes üzemek bármelyik ágában alkalmazott összes munkások, tekintet nélkül a munkabér nagyságára, még akkor is, ha az alkalmaztatás rövid ideig, esetleg nem egész napon át tart, sőt még akkor is, ha az alkalmazott bér nélkül teljesít szolgálatot. A bejelentési kötelezettség a munkaadót terheli s nem jön tekintetbe az, hogy az alkalmazás állandó, ideiglenes, kiegészítésképpen való, vagy csak átmeneti.

A gazdasági cselédek és a napszámosok három csoportba voltak sorozva, a mezőgazdasági üzemekben alkalmazottak pedig, épúgy mint az ipari munkások 10 osztályba. Utóbb a mezőgazdasági cselédeket és munkásokat is ugyanebbe a 10 osztályba sorozták.

A decretumnak a mezőgazdasági munkásokra, az ú. n. napszámosokra vonatkozó része már ab ovo végrehajthatatlannak mutatkozott. Az EGE. igazgató válaszmánya annak idején terjedelmes memorandumot terjesztett illetékes helyekre, kimutatva egyrészt, hogy rengeteg be és kijelentés

feldolgozása olyan adminisztrációs terhet róna a pénztárakra, hogy a vele járó kiadás veszélyeztetné az egész intézmény altruisztikus célját, másrészt a folytonosan változó s az időjárás szeszélyei és a mezőgazdasági munka természete szerint esetleg nem is egész napokra alkalmazott munkások be és kijelentése a gazdákra is olyan kötelezettséget rótt volna, melynek pontosan megfelelni a lehetetlenséggel lett volna határos s még kisebb gazdaságokban is külön iroda beállítását tette volna szükségessé. Ez a tágkörű biztosítás nem is érte volna célját, mert a mezőgazdasági munkás az év nagyobb részében nem volna biztosítva, viszont olyan munkások élveznék a munkásbiztosítás áldásait, akik szezonmunkát végezve – aratás, cséplés, kaszálás – csak rövid ideig foglalkoznak mezőgazdasági munkával.

A decretum rendelkezéseinek a mezőgazdasági munkásokra vonatkozó részét csakugyan nem lehetett az életbe átvinni. Belátva, hogy a szó szerinti végrehajtás teljes mértékben lehetetlen, az egyes pénztárak különböző alapokon általány kivetésekkel próbálkoztak. Holdak, gyümölcsfák és szőlőtőkék száma szerint eszközölték a kirovást, vagy egy-egy gazdaság egész évi művelési költségeit állapították meg egészen önkényesen s ebből számították ki az alkalmazott napszámások számát és ennek alapján ejtették meg a munkások után fizetendő betegség és baleset biztosítási járulékok kivetését, melyeket természetesen teljes összegükben a munkaadó gazdán hajtottak fel, jóllehet törvény szerint a betegség elleni biztosítási járulékot a gazda csak fele részben köteles sajátjából megfizetni.

Ez az eljárás több bíróság előtti eljárásra is alkalmat szolgáltatott, melyeknél a pénztár lett a pervesztes. Később alább hagytak a napszámások biztosításának az erőltetésével – egyes pénztárak meg sem próbálták, – végre 1923-ban a rendelet vonatkozó részének végrehajtását felfüggesztették.

A mezőgazdasági művelésnél alkalmazott napszámások bejelentési kötelezettsége tehát megszűnt.

A mezőgazdasági cselédek előbb 3, majd 10 osztályba sorozását is rendeletileg megszüntették s 1928 január 1-e óta az összes mezőgazdasági cselédek az I. osztályba tartoznak. A mezőgazdasági üzemekben alkalmazott és ipari munkásoknak

minősített egyének azonban továbbra is megmaradtak az eredeti 1–10. osztályban.

Az idézett kormányzótanácsi rendelet a nyugdíjbiztosítási jogosultságot a mezőgazdasági munkásokra is kiterjesztette, de ennek a résznek a végrehajtását meg sem kísérelték.

A szociális biztosítás egységesítéséről szóló, most benyújtott törvényjavaslat szerint nagyjában a jelenlegi állapot marad érvényben.

Betegség és baleset elleni kötelező biztosítás alá fognak esni e szerint a mezőgazdasági üzemekben és a mezőgazdasági gépek mellett foglalkoztatott összes alkalmazottak, tekintet nélkül arra, hogy az alkalmaztatás állandó, időleges, kisegítő vagy átmeneti, ha az alkalmazott illetményei a havi 15.000 leit meg nem haladják, vagy ha az alkalmazott bér nélkül dolgozik,

A mezőgazdasági munkásokra vonatkozóan a javaslat 2. §-ában úgy rendelkezik, hogy ezek jövőre csak a betegség elleni biztosításba lesznek felvéve és pedig fokozatosan és csak olyan mértékben, amilyenben az orvosi segélynyújtás megszervezése ennek a jótétménynek az élvezését lehetővé teszi, illetve az indokolás szerint: amilyen mértékben ezeknek a járulékaiból az orvosi segélynyújtást meg lehet szervezni és lehet garantálni a kedvezményeket.

Új rendelkezése a javaslatnak (88. §), hogy a mezőgazdasági gépek mellett és a falusi (paraszt őrlésű) malmokban állandóan alkalmazottakon kívül biztosítva vannak – de csak baleset ellen – az időlegesen alkalmazottak is, mint amilyenek azok a falusiak, kik a saját terméseik kicséplésénél vagy megőrlésénél segédkeznek, valamint a cséplőgép vagy malom tulajdonosa, bérlője is, a mikor ők is ténylegesen – effektíve – dolgoznak.

Ezeket az időlegesen segédkező munkásokat, illetve tulajdonost és bérlőt, nem is kell a baleset biztosítás céljából egyéniileg külön-külön bejelenteni – mint a többi alkalmazottat. – Ez alól a külön bejelentési kötelezettség alól a vállalkozók – tulajdonosok és bérlők – fel vannak mentve, ezeknek a járulékait évenként, globális összegben állapítják meg. Ezeknek a biztosítása azonban – mint már említettem – csak a baleset-

tekre vonatkozik, betegség elleni biztosításukról a javaslatban intézkedés nincsen.

Bár általános, nemcsak a mezőgazdasági alkalmazottakra vonatkozó rendelkezése a javaslatnak, mégis fel kell említenem a jelenlegi állapotnak nagyjában megfelelő azt az intézkedését, hogy az alkalmazottnak járó táppénz a munkaadót csak abban az esetben illeti meg, ha a betegség egész tartama alatt alkalmazottjának teljes fizetését kiszolgáltatja, vagy – de csak az alkalmazott beleegyezésével – ha ennek lakást és teljes ellátást biztosít a betegség egész tartamára.

A mezőgazdasági cseléd helyzete teljesen elüt az ipari munkásétól. Járandósága legnagyobb részben természetbeni, előre kiszolgáltatott. Betegségének tartama alatt helyettesítéséről csaknem mindig a gazda gondoskodik. A lakást, föld-illetményt, gabonát, fát stb. stb. tőle elvonni egyáltalában nem lehet, a sertés vagy tehén tartást a gazda be nem szünteti. Bakkancs, bocskor, ünnepi bor és búza stb. természetben kiszolgáltatandó mennyiségét le nem szállíthatja. Ilyenformán a gazdasági cseléd betegségének tartama alatt is megmarad rendszeres illetményeinek teljes élvezetében s ha a különben nem számottevő, ma 6 lei 50 bani táppénzt ő veheti fel, ez betegség színlelésére ösztönözheti.

A javaslatnak a mezőgazdasági munkásokra vonatkozó rendelkezését nem tartom megfelelőnek. Törvénybe határozott, félre nem magyarázható, biztos rendelkezéseket kell belefoglalni. Törvényes intézkedést csak olyan feltételhez lehet kötni, melynek bekövetkezése feltétlenül bizonyos, annak időpontja előre szabatosan meghatározható. Szociális kedvezményeket különböző felfogásoktól, számolási műveletektől, előírányásoktól függővé tenni, törvényt általában ilyen labilisen megszövegezni nem lehet.

Pontos statisztikai kimutatásokból tudjuk, hogy háború előtt a munkásbiztosítópénztárak adminisztrációja az összes bevételek 16%-ába került. Akkor pedig csak az ipari munkások és a kereskedelmi alkalmazottak egy kisebb része esett biztosítási kötelezettség alá. A bevétel tehát kevesebb, az adminisztráció aránylag költségesebb volt. A rendszeres és a törvénynek mindenben megfelelő segélyezés dacára hatalmas tartalékok gyűltek egybe, melyeknek azóta is szaporodniuk kellett.

De ezektől eltekintve, antiszociális is, mert éppen aránylag a legkevesebbet kereső, nem is egész éven át dolgozó s ezért a legszegényebb néposztályról van szó, felette feltűnő, hogy míg a többi pénztári tag érdekében az állam maga is számbavehető összeggel – a személyzeti és dologi kiadások 10%-ával – járul hozzá a pénztárak fentartásához, addig a mezőgazdasági munkások csak abban az esetben és csak olyan mértékben részesülhetnek az egyetlen nagy szociális intézmény áldásaiban, amennyibe és amilyen mértékben kizárólag saját befizetéseikből lehet fokozatosan garantálni részükre a segélyeket.

Az bebizonyítást nyert, hogy a mezőgazdasági munkásokat Kormányzó Tanács idézett rendeletében kontemplált módon biztosítani nem lehet, mert a mindennapi változások ki- és bejelentése s azok nyilvántartásba vétele technikailag keresztülvihetetlen. Ennek a tapasztalat útján megállapított lehetetlenségnek azonban nem az kell legyen a következménye, hogy a legszegényebb, anyagilag és higiéniaileg leginkább rászorult néposztálynak ne lehessen része az állam szociális gondoskodásából, vagy ezt ad graecas calendas kitoljuk, hanem a be nem vált adminisztráció helyett olyat keressünk, amely a biztosítást ezek részére is lehetővé teszi.

Ez a lehetőség már is adva van. A javaslat ugyanis bevezeti a tagsági könyvecskéket s megengedi a járulékoknak a könyvecskéken, bélyegekkel való lerovását. Nincs akadálya tehát annak, hogy a mezőgazdasági munkás, aki önként akar, tagja lehessen a szociális biztosító pénztárnak.

Mindössze egyszer kell egy tagsági könyvecskét kiállítani részére, egyetlen egyszer kell nyilvántartásba venni. Változások így nincsenek. A veszély is sokkal kisebb, mint az ipari vagy gyári munkánál, mert a tiszta, szabad levegőn való foglalkozás egészséges és a munka természete is olyan, mely maga betegséget nem okoz. Baleset a legritkább esetben fordul elő s ezért elegendő volna esetleg csak a betegség elleni biztosítás megengedése, amely esetben a biztosítás díja is sokkal csekélyebb lehetne.

A mezőgazdákat legsúlyosabban terheli a jelenleg fenálló, rendeletileg bevezetett és minden jogalap nélkül reánk erőszakolt ú. n. inasothonjárulék fizetése. Ez a járulék ugyanis a mezőgazdasági alkalmazottak után is fizetendő és

pedig minden alkalmazott után és minden megkezdett hétre 2 azaz kettő lei.

A mezőgazdaságban inas nincsen. Az inasképzés kizárólag az ipari vállalkozás érdeke, felette méltánytalan, sőt egyenesen igazságtalan ezt a nagyon súlyos, a gazdasági cselédek betegség elleni biztosítási díjával majdnem egyenlő, a mezőgazdálkodással semmi módon össze nem függő cél javára való súlyos magadóztatás. (Egy mezőgazdasági cseléd havi biztosítási díja betegség ellen 13 lei, az inasotthon járulék 8—10 lei).

Ezek után a következő javaslatot terjesztem elő:

1. Az Országos Magyar Párt tiltakozik az ellen, hogy kizárólag csak az iparostanoncok javát szolgáló és az ipari vállalkozást érdeklő inasotthon járulékot a mezőgazdákkal és a mezőgazdasági alkalmazottakkal és cselédekkel is megfizetessék.

2. Követeli, hogy a mezőgazdasági cselédet illető táppénz minden esetben a gazdának fizetessék ki, kivéve, ha a beteg cseléd maga gondoskodik megfelelő és elfogadható helyettéről.

3. Kivánatosnak tartja, hogy a mezőgazdasági munkásoknak legalább is betegség ellen való önkéntes – fakultatív – biztosítása, tagsági könyvecskék váltása mellett, megengedessék.

Gyárfás Elemér elnök:

Méltóztassanak a javaslatot azzal a módosítással elfogadni, hogy a Szakosztály elsősorban *teljesen kivenni óhajtja a mezőgazdasági alkalmazottakat a munkáspénztári kötelezettség alól* s csak, ha ez semmiképp sem volna keresztülvihető, úgy igyekezzék legalább az előadói javaslatban kifejtett könnyítéseket kieszközölni.

A munkásbiztosításnak a *magántisztviselőket* érdeklő szempontjai technikai okokból ezúttal nem nyertek feldolgozást. Méltóztassék utasítani a parlamenti csoportot, hogy a törvény tárgyalása előtt a kérdésnek ezen vonatkozásaira kérjék ki az érdekképviselői testületek véleményét.

A Szakosztály elnök előterjesztései értelmében elfogadja a javaslatokat.